

A vén cigány

Húzd rá cigány, megittad az árát,
Ne lógasd a lábadat hiába;
Mít ér a gond kenyéren és vizen,
Tölts hozzá bort a rideg kupába.
Mindig így volt e világi élet,
Egyszer fázott, másszor lánggal égett;
Húzd, ki tudja meddig húzhatod,
Mikor lesz a nyűtt vonóbul bot,
Szív és pohár tele búval, borral,
Húzd rá cigány, ne gondolj a gonddal.

Véred forrjon mint az örvény árja,
Rendüljön meg a velő az agyadban,
Szemed égjen mint az üstökös láng,
Húrod zengjen vérszél szilajabban,
És keményen mint a jég verése,
Oda lett az emberek vetése.
Húzd, ki tudja meddig húzhatod,
Mikor lesz a nyűtt vonóbul bot,
Szív és pohár tele búval, borral,
Húzd rá cigány, ne gondolj a gonddal.

Tanulj dalt a zengő zivatartól,
Mint nyög, ordít, jajgat, sír és bömböl,
Fákat tép ki és hajókat tördel,
Életet fojt, vadat és embert öl;
Háború van most a nagy világban,
Isten sírja reszket a szent honban.
Húzd, ki tudja meddig húzhatod,
Mikor lesz a nyűtt vonóbul bot,
Szív és pohár tele búval, borral,
Húzd rá cigány, ne gondolj a gonddal.

Le Vieux Tzigane

Tzigane, vas-y, ton salaire est bu,
Ne traîne pas là, pieds ballants, sans but;
Au pain sec, à l'eau, triste est la misère!
Dans ta coupe morne ajoute du vin;
L'existence ainsi se passe sur terre:
Tout est glacé un jour, feu le lendemain.
Va! Sais-tu le temps qui te reste à vivre
Et pour que bois mort devienne l'archet?
De vin, de chagrin que ton coeur s'enivre!
Tzigane, vas-y, sans crainte ou regret!

Comme un tourbillon que gronde ton sang,
Que ta tête soit un rythme dansant,
Que flambent tes yeux comme une comète,
Que ta corde vibre en sauvages sons,
Frappant comme grêle ou comme tempête,
Car les hommes ont perdu leurs moissons.
Va! Sais-tu le temps qui te reste à vivre
Et pour que bois mort devienne l'archet?
De vin, de chagrin que ton coeur s'enivre!
Tzigane, vas-y, sans crainte ou regret.

De l'orgage apprends le chant qui frémit,
Qui rugit et pleure et hurle et gémit,
Démolit forêts, bateaux à la ronde,
Tue homme, animal et vie en tout lieu;
La guerre s'étend sur le vaste monde;
Tremble en Orient le tombeau de Dieu.
Va! Sais-tu le temps qui te reste à vivre
Et pour que bois mort devienne l'archet?
De vin, de chagrin que ton coeur s'enivre!
Tzigane, vas-y, sans crainte ou regret.

Kié volt ez elfojtott sóhajtás,
Mi üvölt, sír e vad rohanatban,
Ki dörömböl az ég boltozatján,
Mi zokog mint malom a pokolban?
Hulló angyal, tört szív, örült lélek,
Vert hadak vagy vakmerő remények?
Húzd, ki tudja meddig húzhatod,
Mikor lesz a nyítt vonóbul bot,
Szív és pohár tele búval, borral,
Húzd rá cigány, ne gondolj a gonddal.

Mintha újra hallanók a pusztán
A lázadt ember vad keserveit,
Gyilkos testvér botja zuhanását,
S az első árvák sírbeszédeit,
A keselynek szárnya csattogását,
Prometheusz halhatatlan kínját.
Húzd, ki tudja meddig húzhatod,
Mikor lesz a nyítt vonóbul bot:
Szív és pohár tele búval, borral,
Húzd rá cigány, ne gondolj a gonddal.

A vak csillag, ez a nyomorú föld
Hadd forogjon keserű levében,
S annyi bűn, szenny s ábrándok dühétől
Tisztuljon meg a vihar hevében,
És hadd jöjjön el Noé bárkája,
mely egy új világot zár magába.
Húzd, ki tudja meddig húzhatod,
Mikor lesz a nyítt vonóbul bot:
Szív és pohár tele búval, borral,
Húzd rá cigány, ne gondolj a gonddal.

D'où vient ce soupir, d'où vient ce sanglot?
Qui donc hurle et pleure au triple galop?
Aux voûtes du ciel qui frappe et lamente?
Quel moulin d'enfer cliquette ce soir?
Quel ange déchu, quelle âme démente,
Quelle armée en fuite ou quel fol espoir?
Va! Sais-tu le temps qui te reste à vivre
Et pour que bois mort devienne l'archet?
De vin, de chagrin que ton coeur s'enivre!
Tzigane, vas-y sans crainte ou regret.

C'est, sur la puszta, ce rythme enchanté,
Un cri rauque et dur d'homme révolté,
Caïn meurtrissant la chair fraternelle,
Les pleurs du premier enfant orphelin,
Ou c'est du Vautour le battement d'aile:
Prométhée avec son tourment sans fin.
Va! Sais-tu le temps qui te reste à vivre
Et pour que bois mort devienne l'archet?
De vin, de chagrin que ton coeur s'enivre!
Tzigane, vas-y, sans crainte ou regret.

Astre aveugle et sourd, globe aux flots amers,
Tourne et tourne encore au sein de tes mers,
Puis noyez enfin, éclairs de l'orage,
Crimes, rêves fous d'un fumeus cerveau
Et que l'Arche alors aborde au rivage,
Portant dans ses flancs un monde nouveau.
Va! Sais-tu le temps qui te reste à vivre
Et pour que bois mort devienne l'archet?
De vin, de chagrin que ton coeur s'enivre!
Tzigane, vas-y, sans crainte ou regret.

Húzd, de még se, - hagyj békét a húrnak,
Lesz még egyszer ünnep a világon,
Majd ha elfárad a vész haragja,
S a viszály elvérzik a csatákon,
Akkor húzd meg újra lelkesedve,
Isteneknek teljék benne kedve. Akkor vedd fel újra a vonót,
És derüljön zordon homlokod.
Szűd teljék meg az öröm borával,
Húzd, s ne gondolj a világ gondjával.

Va! mais non ... Attends sans jouer encore!
Pour le monde, un jour, naîtra l'âge d'or;
On verra finir meurtres et discordes,
De la guerre même ils se lasseront;
Alors d'un coeur fier fais sonner tes cordes
pour les dieux du ciel qui t'applaudiront.
Qu'alors jamais plus ton front ne se plisse!
Ah! ce jour venu, reprends ton archet;
Du vin du bonheur que ton coeur s'emplisse!
Vas-y, car au monde est mort le regret.

Traduit par Jean Malaplate